

Bezpečnostní strategie České republiky

Bezpečnostní strategie České republiky (dále jen Bezpečnostní strategie) je základním koncepčním dokumentem bezpečnostní politiky státu. Identifikuje zájmy České republiky, obecná bezpečnostní rizika a z nich vyplývající hrozby pro Českou republiku. Definuje dlouhodobé záměry a opatření, jejichž cílem je zajištění podmínek pro mírový vývoj a hospodářskou prosperitu České republiky a zabezpečení jejich obyvatel před vnějšími i vnitřními riziky a hrozbami. Vychází z komplexního pojetí bezpečnosti, jehož základním rysem je vědomí propojenosti a vzájemné závislosti roviny politické, vojenské, hospodářské a oblasti vnitřního pořádku a ochrany obyvatel. Opírá se o identifikované zájmy, jakož i o mezinárodní smluvní a politické principy a závazky České republiky. Respektuje Ústavu, Listinu základních práv a svobod a právní řád České republiky.

Bezpečnostní strategie odráží obecný trend oslabení silových konfrontačních přístupů k zajišťování bezpečnosti a jejich nahrazování přístupy kooperativními. Součástí tohoto trendu je úsilí o bezpečnější mezinárodní prostředí, vyvíjené jak v bilaterálních vztazích, tak zejména prostřednictvím mezinárodních organizací. V celkovém úsilí o zajištění vnější bezpečnosti tak vedle významu zahraniční politiky, vzrůstá také váha ekonomického rozvoje státu, jeho sociální stability, zajišťování rozvoje demokracie a ochrany lidských práv. Role ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů se přitom neoslabuje, v jejich působnosti však dochází k posilování nových prvků, při současném zachování tradičních úkolů individuální a zejména kolektivní obrany.

Bezpečnostní strategie je veřejným politickým a bezpečnostním dokumentem.

Základní principy zajištění bezpečnosti České republiky v jednotlivých oblastech jsou dále rozpracovány v navazujících koncepčních dokumentech.

I. Bezpečnostní prostředí

1. Charakteristika

Bezpečnostní prostředí České republiky je charakterizováno překonáním globální blokové konfrontace. Důsledkem jejího zániku je podstatné snížení možnosti vypuknutí globálního válečného konfliktu. Na druhé straně se zvýšila možnost vzniku některých dílčích rizik a hrozeb nižší intenzity, které však ve své kombinaci mohou přerůst v ohrožení velkého rozsahu. Došlo k rozptylu moci a odpovědnosti ve světě. Neexistuje zjevný a jasně definovaný nepřítel. Bezpečnostní rizika jsou početnější, různorodější, různých řádů a různé intenzity. Mohou přicházet z rozličných směrů a geografických oblastí. Rizika působící zvenčí se mohou ve svých důsledcích kombinovat s riziky uvnitř země. Jejich zdrojem jsou kromě států v rostoucí míře nestátní subjekty, které nerespektují mezinárodní závazky a principy.

Bezpečnost státu je stále více omezena schopností země čelit nejen vojenskému napadení, ale i nevojenským ohrožením. Zvyšuje se závislost na společném a účinném postupu mezinárodního společenství proti jejich zdrojům a při řešení vzniklých krizí.

Je nutno počítat rovněž se silícími vnějšími vlivy, které se vymykají kontrole jednotlivých států. Tyto vlivy, vyplývající z procesu globalizace, se nejzřetelněji projevují v oblasti ekonomické, finanční a informační. Jejím projevem je i nárůst některých nevojenských a tzv. „asymetrických“ bezpečnostních hrozeb. Ty jsou charakterizovány použitím takových způsobů a prostředků ze strany protivníka, kterým nemůžeme stejným způsobem čelit.

2. Postavení České republiky

Česká republika je demokratický, politicky, hospodářsky a sociálně stabilní stát. Svou rozlohou a počtem obyvatel se v Evropě řadí mezi země střední velikosti. Mezinárodně politické postavení a zájmy České republiky jsou určovány jejími geografickými, demografickými a ekonomickými parametry, účinností zahraniční a vnitřní politiky a mírou zapojení do mezinárodních vztahů. Jako stát s otevřenou ekonomikou s absencí vlastních zdrojů řady základních surovin je Česká republika ve všech oblastech závislá na mezinárodní spolupráci.

Hlavním předpokladem zajištění bezpečnosti České republiky je stabilní bezpečnostní situace v Evropě. Základními stavebními kameny bezpečnostního systému kontinentu jsou existující transatlantické a evropské organizace a instituce a soustava smluvních a politických závazků. Funkčnost těchto systémů je hlavním předpokladem vytvoření nerozdělené, mírové Evropy.

Česká republika nevlastní zbraně hromadného ničení, včetně jaderných zbraní, a nemá je rozmístěny na svém území. Sdílí zájem na jejich nešíření a účastní se všech mezinárodních kontrolních režimů. Toto aktivní zapojení České republiky je významnou součástí její bezpečnostní politiky.

Česká republika současně sdílí názor členských zemí Organizace severoatlantické smlouvy (NATO nebo Aliance), že hlavní význam jejich jaderných sil je politický. Jejich základním posláním je udržet mír a zabránit násilí a válce. Jaderné zbraně budou i v budoucnu hrát odstrašující roli tím, že vyvolají u případného útočníka nejistotu o charakteru odpovědi Aliance na vojenskou agresi.

Stabilita a mír v Evropě i ve světě nejsou věcí samozřejmou, ale jsou výsledkem úsilí všech zúčastněných stran. Česká republika se proto ve spolupráci s dalšími aktéry podílí na odstraňování destabilizujících jevů a na posilování a ochraně svobody a demokracie ve světě. Je připravena hájit svobodu, suverenitu a územní celistvost nejen svou, ale i svých spojenců. V tomto ohledu doplňuje své zájmy o alianční a „evropské prvky“, zejména v souvislosti se zapojováním České republiky do NATO a do společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (EU).

3. Zájmy České republiky

Česká republika má své životní a strategické zájmy, jejichž vzájemné hranice jsou proměnlivé v závislosti na konkrétní situaci.

Životními zájmy České republiky jsou: zajištění demokratického státního systému a svobody občanů, zachování suverenity státu a jeho územní celistvosti. Životní zájmy mají trvalý charakter. Základními předpoklady jejich naplňování je zachování ústavního pořádku a demokracie a ekonomická prosperita. Na obranu životních zájmů použije Česká republika všechny dostupné prostředky, včetně vojenských.

Strategické zájmy České republiky se odvíjejí od ambicí, možností a reálného postavení, které Česká republika zaujímá ve světě. Tyto zájmy mohou být trvalé či dočasné, obecné či specifické a ve vztahu ke strategickým zájmům jiných zemí identické, vzájemně se doplňující nebo protichůdné. K obraně strategických zájmů, které jsou uspokojovány s ohledem na zájmy životní, použije Česká republika přiměřené prostředky, vzhledem k vlastním možnostem.

V oblasti vnější bezpečnosti je prvořadým strategickým zájmem České republiky udržení spolehlivých spojeneckých svazků vycházejících z principů kolektivní obrany, prohlubování transatlantických vazeb a posilování funkčnosti struktur kooperativní bezpečnosti. Strategickým zájmem jsou také přátelské a korektní vztahy se sousedními státy a s dalšími zeměmi v regionu. V ekonomické oblasti jsou strategickými zájmy nerušený chod svobodné, konkurence schopné tržní ekonomiky, spolu se zajištěním podmínek pro další hospodářský rozvoj a minimalizaci závislosti na jednom zdroji strategických surovin. S tím úzce souvisí další pozitivní vývoj evropské integrace.

4. Bezpečnostní rizika a hrozby

Bezpečnostní rizika jsou jevy a procesy, které mohou přímo nebo nepřímo negativně působit na společnost, funkce státu či občany České republiky. Bezpečnostní rizika mohou v některých případech přerůst v bezpečnostní hrozby.

Bezpečnostní hrozbou se rozumí situace, která ohrožuje Českou republiku a je způsobilá ji poškodit.

Při zajištění bezpečnosti vychází Česká republika z průběžného identifikování bezpečnostních rizik a hrozeb pro společnost, stát a občany a jejich klasifikace z hlediska aktuálnosti, negativního potenciálu ohrožení zájmů České republiky a míry pravděpodobnosti jejich uskutečnění, a to průběžným získáváním a vyhodnocováním relevantních informací.

Bezpečnostní rizika, jimiž může být Česká republika ohrožena, jsou diferencovaná a jejich vznik a působení se prolínají v oblastech civilizační a společenské, politicko-vojenské, ekonomické, ekologické a v oblasti kriminality a organizovaného zločinu.

Bezpečnostní rizika, k jejichž eliminaci budou legitimně použity všechny prostředky státu včetně vojenské síly v omezeném nebo plném rozsahu, klasifikuje Bezpečnostní strategie z hlediska pravděpodobnosti jejich aktivace v hrozby takto:

- 1. Živelní katastrofy (pohromy), průmyslové a ekologické havárie, vznik a šíření epidemií.** Riziko je trvale vysoce aktuální, hrozící během několika hodin až dnů katastrofou, s obtížně předvídatelným rozsahem a s možností jeho přeměny v hrozby dosud neznámého charakteru.
- 2. Narušení (zneužívání) standardních mezistátních ekonomických vztahů, přerušování toku strategických komodit, surovin a informací.** Ohrožení počítačových sítí obecně a v souvislosti s nástupem roku 2000.

- 3. Jednotlivé teroristické akce a nebo organizované aktivity mezinárodního zločinu mimořádného rozsahu.**
- 4. Rozsáhlé migrační vlny, jejichž pronikání na území státu může přerůst do násilné činnosti migrantů.**
- 5. Násilné akce subjektů cizí moci (státní i nestátní) proti osobám zdržujícím se na území České republiky, majetku a jiným chráněným zájmům státu (např. vyvolané účasti státu v mezinárodních mírových a humanitárních misích).**
- 6. Ohrožení základních hodnot demokracie a svobody občanů v jiných zemích v takovém rozsahu a charakteru, že ohrožuje bezpečnost mezinárodního prostředí.**
- 7. Rozsáhlá a závažná diverzní činnost, jejímž cílem je v rámci zjevné přípravy agrese znehodnotit prostředky obrany České republiky a narušit její přechod na válečný stav.**
- 8. Hrozba agrese.**
- 9. Vojenské napadení.**

Rizika 2 – 6 jsou aktuální a ve vzájemné kombinaci mohou přerůst v hrozby s velmi různorodým a obtížně předvídatelným rozsahem a časovou dimenzí jejich aktivace během několika dnů až roků. Rizika 7 – 9 jsou aktuálně málo pravděpodobná a snadněji předvídatelná, aktivující se v rozmezí měsíců (7) až roků (8 – 9) v hrozby se značnými ničivými důsledky.

Zajišťování bezpečnosti České republiky stále více přesahuje rámec státu. Hrozby překračující hranice států a asymetrické prostředky využívané některými státy a nestátními subjekty nastiňují již dnes obrysy bezpečnostních problémů nového tisíciletí. Eliminace těchto rizik a z nich vyplývajících hrozeb vyžaduje jak cílevědomou a systematickou přípravu státních orgánů, tak i spolupráci mezi státy a činnost mezinárodních organizací.

II. Bezpečnostní politika státu

Bezpečnostní politika státu je definována jako souhrn opatření směřujících k prevenci a eliminaci rizik a z nich vyplývajících hrozeb a k zajištění bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a státu. Česká republika zajišťuje svou bezpečnost výkonem zahraniční, obranné, vnitřně bezpečnostní a hospodářské politiky, které jsou vzájemně soudržné, podpůrné a mají rovnocenné postavení. K úspěšnému naplnění cílů bezpečnostní politiky je nezbytné dosažení shody politické reprezentace a občanů na těchto cílech a způsobech jejich dosahování.

1. Zahraniční politika

Zahraniční politika České republiky se podílí na vytváření a udržování bezpečného mezinárodního prostředí. Jeho jádrem je stabilní situace v Evropě, založená na sdílení, respektování, obhajobě a prosazování společných hodnot.

Základní pilíře evropského bezpečnostního systému představují Organizace severoatlantické smlouvy, aliance pro kolektivní obranu; Evropská unie, seskupení hospodářské a politické integrace; Západoevropská unie (ZEU), původně obranná

aliance, působící nyní v krizovém řízení a zprostředkující vztah mezi NATO a EU; a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), která je institucí kooperativní bezpečnosti, vytvářející normy a dohlížející na jejich dodržování členskými státy. Vztah těchto institucí není hierarchický. Globální rámec pro evropskou bezpečnost poskytuje Organizace spojených národů (OSN), jakožto ústřední instituce kolektivní bezpečnosti. Bezpečnost v Evropě závisí na účinnosti spolupráce mezi státy a jednotlivými institucemi. Podstatným prvkem stability kontinentu je zachování aktivní politické, ekonomické a vojenské přítomnosti USA v Evropě.

Základem zajištění bezpečnosti České republiky je její členství v Alianci. Zároveň je však součástí české politiky i aktivní působení při posilování kolektivní a kooperativní bezpečnosti a jejich institucí. Funkčnost působení těchto prvků je strategickým zájmem České republiky.

Bezpečného mezinárodního prostředí lze dosáhnout jedině kombinací principů a metod kolektivní a kooperativní bezpečnosti a kolektivní obrany.

A. Přístupy České republiky v oblasti kolektivní a kooperativní bezpečnosti

Česká republika vytváří vlastní politické styly, které podporují koncepci bezpečného mezinárodního prostředí. Bude usilovat o kolektivní a kooperativní přístupy v mezinárodních vztazích, které napomáhají překonávat staré bipolární rozdělení Evropy, předcházejí novému dělení a zabraňují případné renacionalizaci bezpečnostní politiky jednotlivých států.

Česká republika přikládá význam vzájemně se doplňujícímu působení existujících organizací a institucí a využívání komparativních výhod každé z nich. Podstatnou roli mají organizace, které jsou svým charakterem inkluzivní a podporují vzájemnou závislost svých členů.

Význam OSN spočívá zejména v jejím globálním rozměru. Jejím nejvýznamnějším příspěvkem k vytvoření bezpečného mezinárodního prostředí je dohoda členských států o právním zákazu používání síly v mezinárodních vztazích kromě práva na individuální a kolektivní sebeobranu. K posilování důvěry mezi státy pak přispívají odzbrojovací jednání a jednání o kontrole zbrojení, která probíhají většinou pod hlavičkou této organizace.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, tato nejširší euroatlantická platforma pro dialog o bezpečnostních otázkách a preventivní diplomacii, se významně podílí na vytváření jednotného bezpečnostního prostoru v daném regionu. Vzniku takového prostoru dále napomáhá Rada Evropy jako organizace, která mj. stanovila závazné normy v oblasti aplikace lidských práv a svobod, a dále EU, mezi jejímiž členskými zeměmi se, díky jejich vzájemné hospodářské a legislativní provázanosti, považuje vznik ozbrojeného konfliktu téměř za vyloučený. Významným činitelem kooperativní bezpečnosti je Aliance, a to zejména zásluhou dialogu o bezpečnostních otázkách v rámci Euroatlantické rady partnerství a programu Partnerství pro mír.

Česká republika se bude i nadále účastnit mírových operací, které mohou mít v nejzazším případě podobu preventivního použití vojenské síly v menším měřítku za účelem zabránění eskalace existujícího konfliktu.

Česká republika má zájem na tom, aby součástí kooperativní bezpečnosti byla i nadále prevence konfliktů a sporů. Preventivní diplomacie je nosným úkolem OBSE, preventivní přístupy uplatňuje i NATO.

V bilaterální oblasti rozvíjí Česká republika přátelské vztahy s ostatními státy, přičemž hospodářská a obchodní spolupráce je stále významnější. Dobré sousedské vztahy mají pro Českou republiku samy o sobě bezpečnostní hodnotu. Je strategicky významné, že všichni sousedé České republiky jsou nebo mají zájem stát se členy stejných bezpečnostních a integračních uskupení. Česká republika rovněž dbá na zajištění státních hranic a na regulaci jejich prostupnosti z hlediska budoucích závazků vyplývajících z členství v EU, má zájem na uzavírání a plnění readmisních smluv jako významného nástroje postupu proti nelegální migraci, rozvíjí spolupráci v oblasti boje proti zločinu a posiluje regionální spolupráci.

Podstatným pramenem zahraniční politiky České republiky je mezinárodní právo, které zejména ve vztazích s velkými mocnostmi představuje záruku proti zneužití jejich větší geopolitické váhy v bilaterálních vztazích.

B. Přístupy České republiky v oblasti kolektivní obrany

Základním principem obrany, z něhož vychází i Česká republika, je věrohodné odstranění. Vyžaduje jasně deklarovanou vůli nejvyšších politických představitelů a odhodlání občanů angažovat se při obraně zájmů země, což musí být podepřeno dostatečnou vojenskou kapacitou. Nástrojem důvěryhodného odstranění je NATO jako politickovojenská organizace kolektivní obrany.

Politickým předpokladem záruky, že v případě konkrétního ohrožení bezpečnosti bude obranné úsilí České republiky podpořeno aktivním vystoupením spojenců, je uznání České republiky jako nedílné součásti spojeneckého prostředí. To je podstatný cíl integrace České republiky do transatlantických a evropských politických, ekonomických a vojenských struktur.

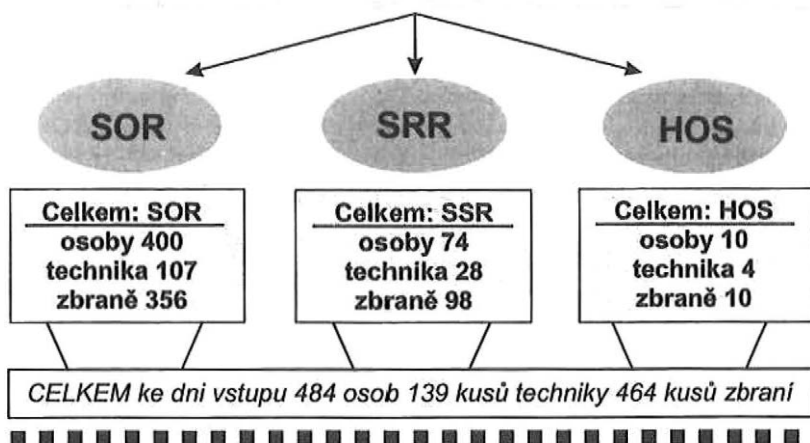
Členství České republiky v NATO zásadně posiluje a rozšiřuje možnosti její bezpečnostní politiky, a to zejména zapojením do politickobezpečnostních konzultací Aliance a do jejího obranného plánování. Česká republika tak bude provádět svou bezpečnostní politiku na základě konzultace a další interakce s ostatními členy. Stejně tak bude plánovat, připravovat a uskutečňovat svou obranu tak, aby mohla dostát zejména závazkům dle článku 5 Severoatlantické smlouvy a účastnit se i operací NATO mimo území jeho členských států. Vysílání českých ozbrojených sil do zahraničí podléhá souhlasu Parlamentu České republiky.

2. Obranná politika

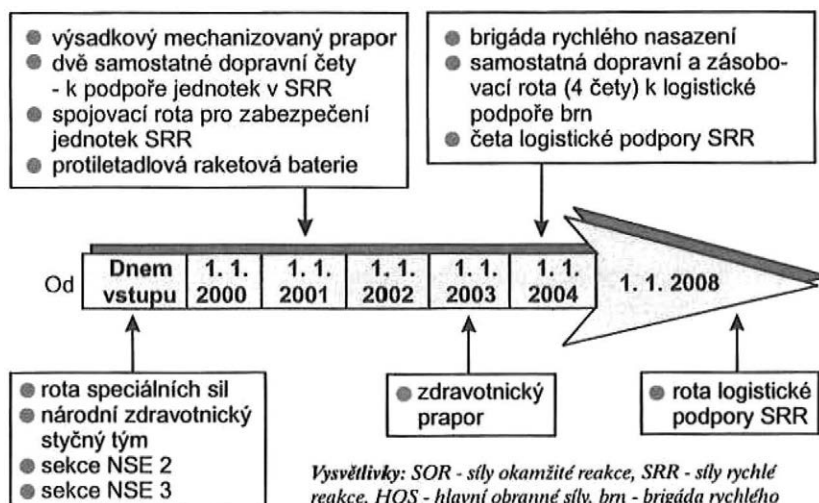
Obranná politika České republiky je organickou součástí politiky státu, uplatňované v oblasti bezpečnosti České republiky. Vytváří předpoklady, stanovuje cíle a priority v oblasti obrany státu z hlediska jeho vnější bezpečnosti a plnění smluvních závazků.

Hlavním cílem je zajištění bezpečného a svrchovaného státu, v němž jsou uplatňovány principy demokracie a práva, ochrana životů občanů a jejich majetku, hmotných a duchovních hodnot a životního prostředí. Obrana státu je organizována

VYČLENĚNÉ JEDNOTKY (SÍLY A PROSTŘEDKY)

JEDNOTKY AČR VYČLENĚNÉ PRO SRR NATO

Výsvětlivky: SOR - síly okamžité reakce, SRR - síly rychlé reakce, HOS - hlavní obranné síly, brn - brigáda rychlého nasazení

jako systém mezinárodně politických, vojenských, hospodářských a ochranných opatření. Její spojenecký rozměr je vyjádřen akceptováním aliančního principu nedělitelnosti bezpečnosti.

Prioritami České republiky při plnění tohoto cíle je plnohodnotné působení v NATO, další rozvoj ozbrojených sil a schopnost státu zajistit odpovídající obranné zdroje.

Předpokladem dosažení cílů v oblasti obrany státu zejména před vnějším vojenským ohrožením je koncepční připravenost a spolupráce všech rezortů státní správy při výstavbě systému obrany (legislativa, zahraničně politické aktivity, obranné a civilní nouzové plánování, domácí zbrojní výroba, výchova obyvatelstva).

Obranná politika je nadrezortní povahy. Její realizace se týká všech občanů. Použití ozbrojených sil je pouze jednou z jejích součástí. Zpracování koncepce obranné politiky a koordinace přípravy obrany státu včetně naplnění obranných aspektů nutných k působení v euroatlantických bezpečnostních strukturách jsou úkoly ministerstva obrany. Základní směry obranné politiky mají trvalou platnost, a to bez ohledu na změny plynoucí z výsledku voleb, a jsou rozpracovány v bezpečnostních dokumentech státu a realizovány bez ohledu na měnící se vnitropolitický kontext.

A. Koncepce obrany

Koncepce obrany České republiky dává jednoznačně přednost politickým prostředkům před vojenskými a prevencí konfliktů a ovlivňování jejich průběhu před odstraňováním jejich následků. Česká republika nepovažuje a priori žádný stát za svého nepřítele a vůči žádnému státu nemá územní, politické ani jiné požadavky. Česká republika čelí nejisté budoucnosti, proto považuje odpovědné, ale zároveň přesvědčivé odhodlání použít sílu při obraně území státu a spojenců za nutnou podmínku pro odstranění jakékoli hrozby. Koncepce obrany předpokládá v případě ohrožení České republiky i přijetí spojenecké pomoci.

Obranná koncepce je založena na zachování všeobecné branné povinnosti a výstavbě poloprofesionální armády, jejíž kvalita je odvozena od odpovědnosti státu a každého občana za obranu základních společenských hodnot. Způsob řízení obrany je plně v souladu se zásadami řízení a fungování právního demokratického státu. Rozhodnutí ústavních orgánů podmiňují použití ozbrojených sil. Schválením kapitoly rezortu obrany ve státním rozpočtu je vymezen rozsah a zaměření výstavby ozbrojených sil.

Obranná koncepce vychází z politického zadání vlády, z ustanovení Severoatlantické smlouvy a Strategické koncepce NATO. Je rozpracována v dokumentu Vojenská strategie České republiky, který má koaliční charakter.

B. Úkoly ve vojenské oblasti obrany

Česká republika se ztotožňuje s rozšířeným pojetím bezpečnosti formulovaném ve Strategické koncepci NATO a je připravena k plnění závazků, které vyplývají ze Severoatlantické smlouvy. Rozhodující změnou v pojetí obrany je přechod od samostatné obrany k obraně kolektivní, při zachování schopnosti individuální obrany ve smyslu článku 51 Charty OSN.

K základním úkolům ozbrojených sil České republiky patří obrana státu před vnějším ohrožením, plnění úkolů vyplývajících z koaličních požadavků a z mezinárodních smluvních závazků a podíl na přetváření strategického prostředí, pokud by jeho charakter znamenal ohrožení bezpečnosti státu a Aliance jako celku. Ozbrojené síly plní rovněž úkoly při záchraně lidských životů a majetku uvnitř státu (podíl na operacích integrovaného záchranného systému) i v zahraničí (humanitární operace).

K naplňování stanovených úkolů jsou jednotlivě i společně, stálou a účinnou svépomocí a vzájemnou pomocí rozvíjeny individuální a kolektivní schopnosti ozbrojených sil České republiky.

Priority výstavby, přípravy a použití Armády České republiky jsou stanoveny ve Vojenské strategii České republiky, která rovněž respektuje spojenecké požadavky a cíle výstavby ozbrojených sil NATO.

C. Úkoly v nevojenské oblasti obrany

V nevojenské oblasti obrany zajišťuje Česká republika ochranu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku; ochranu ústavních činitelů, správních úřadů, orgánů územní samosprávy, občanů a jejich majetku před ničivými projevy válečného konfliktu; základní funkce státu, nezbytnou obnovu objektů a zařízení důležitých pro bezpečnost státu za války a pro život obyvatelstva; základní funkce správních úřadů a orgánů územní samosprávy.

Zajištění nevojenské obrany zahrnuje opatření systému civilního nouzového plánování pro situace, kdy oproti předpokládanému mírovému rozsahu připravených opatření dochází k podstatnému zvýšení rozsahu a ničivosti činností ohrožujících bezpečnost státu a zároveň k podstatnému snížení výkonných kapacit státních orgánů, orgánů územní samosprávy, ozbrojených bezpečnostních, záchranných a havarijních sborů a služeb, a také produkčních schopností národního hospodářství. Opatření k zajištění nevojenské obrany státu sledují odstranění tohoto rozporu a vytvoření podmínek pro podporu činnosti ozbrojených sil.

3. Politika v oblasti vnitřní bezpečnosti

Jedním z předpokladů zlepšování vnitřní bezpečnosti je uplatnění standardů a postupů mezinárodních organizací, jichž je Česká republika členem, a integrace České republiky do transatlantických a evropských politických, ekonomických a vojenských struktur.

Při zajišťování vnitřní bezpečnosti se Česká republika soustředí na opatření dlouhodobější a systémová, která jsou zaměřena na zlepšení bezpečnostní situace na území České republiky a směřují k posilování represivního a preventivního působení státu. Cílem je zachování ústavního pořádku a demokracie a udržení vnitřní politické stability.

Bezpečnostní orgány České republiky jsou při své činnosti vázány a omezeny normami mezinárodního práva a českým právním řádem. Jejich činnost nesmí bezdůvodně omezovat svobodu občana. Orgány státu však přitom musí mít možnost účinně odhalovat a objasňovat protiprávní činnost.

Klíčovou roli v systému vnitřní bezpečnostní organizace hraje Policie České republiky, která zajišťuje veřejný pořádek a bezpečnost. Je politicky nezávislá. Důležitou úlohu mají v tomto systému i další orgány činné v trestním řízení (soudy, státní zastupitelství). Aktivita státních orgánů v oblasti zajišťování vnitřní bezpečnosti mohou být doplňovány činností soukromých bezpečnostních institucí, jejichž působnost je zákonně vymezena. Vedle činnosti státních nebo soukromých specializovaných institucí má pro vnitřní bezpečnostní politiku zásadní význam

spolupráce s občany a jejich sdruženími, a to zejména ve sféře prevence kriminality. Vláda podporuje především aktivity velkých měst a měst zvláště ohrožených kriminalitou při vytváření programů, které si kladou za cíl zvýšení bezpečnosti občanů a ohrožených skupin dětí a mládeže. Vláda dále usiluje o zvýšení důvěry občanů v Policii České republiky, především důrazem na korektní chování policistů vůči občanům, profesionalitu, důslednost a rychlost plnění úkolů.

Česká republika podporuje prohlubování mezinárodní policejní spolupráce, která je založena na čtyřech hlavních pilířích: na činnosti mezinárodních policejních organizací (INTERPOL, EUROPOL a regionální pracovní skupiny); na rozvoji smluvních nástrojů (dohody o policejní spolupráci v oblasti potírání organizovaného zločinu, teroristických aktivit a praní špinavých peněz); na vytváření sítě styčných důstojníků a na mezinárodním policejním vzdělávání. Prioritou i ve vnitřní bezpečnostní politice je dosažení kompatibility českých právních norem a úředních postupů s normami EU.

Při koncipování své vnitřní bezpečnostní politiky vychází Česká republika z analýz stavu a vývoje kriminality a jejich dopadů na společnost a na postavení České republiky mezi demokratickými státy.

Mezi priority své činnosti, které bezprostředně souvisí se stabilitou politického systému, Česká republika zařazuje:

A. Boj s organizovaným zločinem

Organizovaný zločin usiluje také o průnik do politických a mocenských struktur demokratické společnosti a prostřednictvím korupce a praní špinavých peněz o vytvoření paralelního normativního systému, neodvozeného od výsledků svobodné politické soutěže. Česká republika proto vytváří vlastní program boje proti korupci a vláda České republiky zabezpečuje kvalitní koordinaci a kooperaci mezi jednotlivými subjekty bojujícími s organizovaným zločinem.

Potenciální ohrožení bezpečnosti občanů České republiky představují všechny formy terorismu. Vzhledem ke strategické poloze České republiky mezi západní a východní Evropou a k prohlubující se spolupráci teroristických organizací je pro Českou republiku nezbytné usilovat o harmonizaci právních norem se zeměmi EU a výrazně se angažovat v mezinárodní spolupráci při boji s terorismem a organizovaným zločinem.

B. Ochrana proti nelegální migraci

Výraznými prvky organizovanosti se vyznačuje i nelegální migrace, jejíž nezvládnutí by mohlo vytvářet sociální tenze a narušit stabilitu. Česká republika proto vytváří koncepci modernizace vízového procesu a kontroly osob na hranicích a bude usilovat o harmonizaci své vízové politiky se zeměmi EU.

C. Potlačování rasové nesnášenlivosti

Česká republika věnuje maximální pozornost eliminaci rasových konfliktů a rasového násilí. V této oblasti je zvláště důležité důsledné potírání již spáchané kriminality a soustředěné vytváření klimatu tolerance a pochopení pro národnostní menšiny (mj. vytvářením příslušných demokratických institucí jakými jsou např. úřad ombudsmana pro veřejnost, vládní zmocněnec pro lidská práva apod.).

D. Ochrana utajovaných skutečností

Zájmem státu je důsledná ochrana utajovaných skutečností. Nově vytvořená právní úprava systému ochrany utajovaných skutečností již svou kvalitou odpovídá požadavku na omezování rizik úniků utajovaných skutečností jak z hlediska vnitřní bezpečnosti státu, tak z hlediska mezinárodní spolupráce a postupného zapojování České republiky do mezinárodních struktur. Systém ochrany utajovaných skutečností je plně kompatibilní s bezpečnostními standardy EU a NATO. Základním současným úkolem v této oblasti proto zůstává důsledné zavádění nových norem do praxe.

E. Zajištění bezpečnosti při nevojenských krizových situacích

Rozsáhlé živelní katastrofy (pohromy), mimořádné průmyslové a ekologické havárie a další nevojenská ohrožení povedou nejen k bezprostřednímu ohrožení obyvatelstva a životního prostředí, ale mohou narušit vnitřní bezpečnost, veřejný pořádek a chod státní správy a samosprávy.

Zabezpečení komplexní připravenosti ústředních správních úřadů, územních orgánů a složek integrovaného záchranného systému na tyto druhy rizik předpokládá jak nově přijatý systém krizového řízení státu, tak i souhrn opatření civilního nouzového plánování, který vedle systému ochrany obyvatelstva a zajištění civilních zdrojů plánuje krizová opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti a opatření k zajištění chodu státní správy za všech krizových situací.

4. Hospodářská politika

Českou ekonomiku charakterizuje její velká otevřenost, závislost na dovozu řady surovin a malý vnitřní trh. Hospodářská politika je zaměřena na podporu hospodářského růstu a na podstatné zvýšení transparentnosti ekonomického prostředí a ekonomických vztahů.

Pro rozvoj bezpečnostních funkcí státu je důležitý ekonomický růst. Trvale dynamický rozvoj ekonomiky a rozvoj mezinárodní ekonomické spolupráce snižují pravděpodobnost vzniku napětí a konfliktů jak uvnitř země, tak i v mezinárodním měřítku. Podmínkou potřebného ekonomického zázemí je zejména růst výkonnosti a konkurenceschopnosti průmyslu a odvozování zemědělské prvovýroby od stanovené úrovně potravinové bezpečnosti.

Pro eliminaci krizových jevů v hospodářství je důležitá vnitřní a vnější ekonomická stabilita. Snižování inflačních tlaků a zajišťování trvale udržitelného, pokud možno rovnovážného růstu, pozitivního vývoje platební bilance a vnější pozice země jsou podmíněny vhodnou kombinací měnové, fiskální a dalších hospodářských politik vlády, včetně politiky proexportní. Uplatněná tržně konformní regulace v hospodářské a finanční sféře by měla přispívat k nápravě tržních selhání a současně bránit ekonomické kriminalitě a aktivitám organizovaného zločinu.

Významným nástrojem hospodářské politiky státu při zajišťování bezpečnosti České republiky je soustava hospodářských opatření pro krizové stavy. Zahrnuje opatření nouzového hospodářství, zajištění strategických zásob státu, hospodářskou mobilizaci, výstavbu potřebné infrastruktury a regulační opatření. Cílem těchto opatření je zajistit

pro hospodářství nezbytné materiální zdroje a poskytování služeb obyvatelstvu a ozbrojeným silám, ozbrojeným bezpečnostním sborům, záchranným sborům a havarijním službám v situacích ohrožujících bezpečnost České republiky.

Součástí těchto opatření je diverzifikace zdrojů a vytvoření dostatečných kapacit strategických zásob podle evropských standardů. Prioritou v této oblasti je vytvoření podmínek pro zapojení České republiky do systému kolektivní ropné bezpečnosti v rámci Mezinárodní energetické agentury OECD.

III. Zajištění bezpečnosti

Odpovědnost za zajištění bezpečnosti země mají ve státě orgány zákonodárné, výkonné a soudní moci. Bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, zpravodajské služby, záchranné sbory a havarijní služby. Orgány státu, vyšších územně samosprávných celků a samosprávy, jakož i právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky v rozsahu stanoveném zákonem.

Bezpečnostní systém je koncipován tak, aby každá z jeho součástí byla schopna realizovat zákonem stanovené úkoly samostatně. Společné úsilí v boji proti všem formám destabilizace bezpečnostní situace uvnitř i vně státu však vyžaduje stále více překonávat tradiční rezortní kompetence. Za funkčnost komplexního působení celého bezpečnostního systému odpovídá vláda České republiky.

Základní principy zajištění bezpečnosti České republiky definuje ústavní zákon o bezpečnosti České republiky, který rovněž ustavil Bezpečnostní radu státu (BRS), která v rozsahu pověření stanoveného vládou připravuje vládě návrhy opatření k zajišťování bezpečnosti České republiky. Stálými pracovními orgány BRS jsou Výbor pro obranné plánování, který koordinuje plány opatření k zajištění obrany České republiky, Výbor pro civilní nouzové plánování, který jednak koordinuje plány opatření k zajištění ochrany vnitřní bezpečnosti státu, ochrany obyvatelstva a ochrany ekonomiky a dále koordinuje požadavky na civilní zdroje, jež jsou nezbytné pro zajištění bezpečnosti České republiky a Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, který zabezpečuje vnitrostátní koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky České republiky. V rámci BRS byl rovněž zřízen Mezirezortní krizový štáb pro zabezpečení řešení krizových situací, týkajících se bezpečnostních zájmů České republiky.

Vláda a Parlament České republiky zajišťují nezbytné lidské, věcné a finanční zdroje pro vnitřní a vnější bezpečnost České republiky. Řídí se principem minimální dostatečnosti v možnostech české ekonomiky a státu jako celku a sledují jejich optimální využití. Prostředky vyčleněné k zajištění vnější a vnitřní bezpečnosti musí odpovídat naléhavosti jednotlivých rizik, musí být vyvážené a vzájemně se doplňovat. Zde se musí promítnout úloha obranného a civilního nouzového plánování v celém komplexu a využívání všech zdrojů. Zajištění bezpečnosti závisí nejenom na výši a efektivitě využití vynaložených prostředků, ale též na podílu a přístupu občanů a na jejich vůli přispět k bezpečnosti státu. Rodina a škola zde mají nezastupitelnou úlohu.

1. Bezpečnostní systém státu, krizové řízení

Zajištění bezpečnosti České republiky, udržení a prosazení jejích životních a strategických zájmů musí vycházet z komplexního pojetí bezpečnosti. Základními prvky bezpečnostního systému státu jsou jeho ústavní instituce a činitelé, to znamená prezident republiky, Parlament České republiky, vláda České republiky a dále Bezpečnostní rada státu a její stálé pracovní orgány. V případě vzniku rizikových a krizových situací jsou aktivovány mechanismy krizového řízení.

Krizové řízení je souhrnem nástrojů a postupů pro řešení rizikových a krizových situací. Umožňuje, aby Česká republika byla připravena nejenom odrazit vojenský útok proti svému území či proti území smluvních spojenců, ale aby účinně reagovala i na nevojenská bezpečnostní rizika. Musí být zároveň schopna zapojit se do úsilí mezinárodního společenství při předcházení destabilizujícím situacím a ozbrojeným konfliktům, i když neznamenají bezprostřední ohrožení životních zájmů České republiky. Systém krizového řízení respektuje faktory vnitřní, zejména ekonomické možnosti České republiky, a vnější, především vazby země na mezinárodní bezpečnostní organizace.

Bezpečnostní rada státu v případě hrozby vzniku krizové situace a po vyhlášení nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu koordinuje a vyhodnocuje problematiku bezpečnosti České republiky a připravuje vládě návrhy k jejímu zajišťování.

V případě vzniku rizikové mezinárodní situace, která nepředstavuje bezprostřední ohrožení životních zájmů České republiky a na území České republiky není třeba vyhlásit krizový stav, zabezpečuje mezirezortní koordinaci nezbytných preventivních opatření v oblasti zahraniční bezpečnostní politiky státu Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky.

V případě hrozby, resp. krizové situace, kdy hrozí vyhlášení, resp. je vyhlášen krizový stav na území České republiky, je aktivován Mezirezortní krizový štáb jako pracovní orgán Bezpečnostní rady státu, krizové štáby ústředních správních úřadů a regionální bezpečnostní rady a jejich krizové štáby jako orgány krizového řízení. Koordinační roli v rámci Mezirezortního krizového štábu má ministerstvo vnitra v případě nevojenských krizových situací a ministerstvo obrany při vojenském ohrožení státu.

2. Zajištění bezpečnostního systému státu

Legislativní zajištění systému představuje vymezení jeho jednotlivých součástí, jejich funkcí a vzájemných vazeb v obecně závazných právních předpisech. V oblasti vnější bezpečnosti jde především o přijetí právních aktů navazujících na vstup České republiky do NATO. V souvislosti s úsilím České republiky o dosažení členství v EU je nutné sbližovat českou legislativu s právem EU. V bezpečnostní oblasti se jedná zejména o vytvoření právních mechanismů, které umožní, aby Česká republika přistoupila k Schengenské úmluvě (policejní spolupráce, zbraně a střelivo, nelegální obchod s drogami, udělování azylu, vízová politika, migrační politika, Schengenský informační systém, ochrana dat) a byla schopna plnit závazky z ní vyplývající. Je rovněž nezbytné vytvořit předpoklady pro přistoupení k Úmluvě o EUROPOLU.

Hospodářským zajištěním systému se rozumí příprava a provádění opatření, která zajišťují chod národního hospodářství za krizové situace. Zahrnují takové úkoly, které vedou k optimálnímu využití vnitřních hospodářských zdrojů při jejím řešení, včetně tvorby a využití státních hmotných rezerv. Zajišťují distribuci surovin, energií, potravin a jiných nezbytných materiálních prostředků a racionální využití pracovních sil, využití připravených regulačních opatření ve výrobě a spotřebě, včetně případných opatření v zahraničním obchodě, veřejných rozpočtech a v oblasti finanční a měnové.

Finanční zajištění systému spočívá ve vyčlenění přiměřených finančních zdrojů nezbytných pro bezpečnostní systém jako celek a pro jeho jednotlivé složky. Jeho součástí jsou vedle výdajů na obranu i výdaje na civilní nouzové plánování a ostatní prvky bezpečnostního systému.

Logistické zajištění představuje zejména zabezpečení infrastruktury nutné pro činnost bezpečnostního systému. Jedná se především o vybudování kvalitního komunikačního systému, vytvoření nezbytných zásob, skladovacích kapacit, opravárenských kapacit, míst řízení či koordinace, vybudování dopravních cest, zásobovacích vedení nebo získání nových typů výzbroje a výstroje.

Zdravotnické zajištění systému spočívá v zabezpečení lékařské pomoci a další zdravotní péče za krizové situace. Zahrnuje vytvoření nezbytných zásob a skladovacích kapacit zdravotního materiálu, priority a rozmístění zdravotnických zařízení a zdravotního personálu.

Informačním zajištěním se rozumí podíl zainteresovaných orgánů a institucí státu, včetně zpravodajských služeb, na zajišťování informací důležitých pro identifikaci a specifikaci bezpečnostních rizik a hrozeb a na realizaci adekvátních opatření k jejich předcházení a eliminaci. Zvláštním posláním zpravodajských služeb je zabezpečování těchto informací, které nejsou dostupné standardními prostředky a aktivitami institucí státu, protože přístup k nim lze získat pouze využíváním zpravodajských metod a prostředků. Efektivní zabezpečování žádoucích informací je podmíněno existencí integrovaného informačního systému, který zahrnuje mechanismy tvorby informačních zadání, analýzy a verifikace informací, a funkční vazby mezi zainteresovanými institucemi, umožňující orientaci při rozhodovacích procesech.

Existence a udržení přiměřené **průmyslové základny obrany** jsou důležitým předpokladem zajištění bezpečnosti státu. Jedná se o souhrn státních a soukromých kapacit pro výzkum, vývoj, výrobu a zkoušení výzbroje a techniky. Průmyslová základna obrany je významná z hlediska strategického (např. snížení závislosti na zahraničních dodávkách, pohotovost zásobování v krizových situacích), politického (mj. zvýšení hodnověrnosti obrany) a ekonomického (např. vytváření pracovních příležitostí). Česká republika je pouze v několika málo oborech schopna vlastními silami zabezpečovat výzkum, vývoj a výrobu vojenské výzbroje a techniky. Nejpřirozenější cestou je spolupráce se spojenci a s dalšími zahraničními partnery, a to zejména účastí České republiky v činnosti výzbrojních orgánů NATO a těsnější kooperací s armádami a obranným průmyslem především členských zemí NATO a ZEU, při současné podpoře domácího výzkumu a vývoje. U výzbroje či techniky mimo rámec možností českého průmyslu bude uplatňována zejména politika jejího kompenzovaného nákupu, tzn. spojování úhrady ceny ze zpětnými dodávkami jiného, převážně vojenského

materiálu, vyrobeného v České republice, resp. výrobou některých komponentů v České republice.

Závěr

Bezpečnostní strategie, která je vypracována v roce přijetí České republiky do Organizace severoatlantické smlouvy, rozpracovává jednu z důležitých oblastí odpovědnosti vlády. Význam bezpečnosti státu a jeho občanů, tvorby a realizace bezpečnostní politiky a řízení bezpečnostního systému překračuje konkrétní politické zájmy jednotlivých politických subjektů a funkční období jedné vlády. Programové prohlášení té které vlády v tomto kontextu představuje konkrétní formulaci cílů, kterých chce vláda svou politikou dosáhnout, a postupů, jak k těmto cílům dojít.

Ve svém Programovém prohlášení současná česká vláda potvrdila integrální cíl české politiky - dosáhnout pevného zakotvení České republiky ve společenství demokratických států Evropy prostřednictvím vstupu do NATO a přípravou na integraci do EU. Vědoma si významu bezpečnostní dimenze evropských integračních procesů pak deklarovala závazek urychlit realizaci potřebných opatření v oblasti legislativy, zajišťování zdrojů a budování bezpečnostního systému státu v rámci celkové reformy státní správy České republiky.

Nezbytnou podmínkou realizace těchto záměrů je výchova odborníků, kteří budou pracovat ve státní správě, v ozbrojených složkách a v evropských a transatlantických organizacích. Česká republika nikdy nebude zemí, která výrazně přispívá k zajištění evropské bezpečnosti velikostí svého území, počtem svých jednotek a množstvím poskytovaných zdrojů. Může se však prosadit specializovanými schopnostmi v některých oblastech a myšlenkovým potenciálem svých občanů. Kvalita lidí ve státní správě musí být přitom podporována a posilována dostatečnou kapacitou odborných nevládních institucí a pracovišť. S tím úzce souvisí rovněž podpora výzkumu a vývoje a vytváření podmínek pro rozvoj domácího obranného průmyslu.

Zajištění bezpečnosti České republiky nelze považovat pouze za záležitost vlády a ostatních ústavních institucí. Jde o úkol, jehož úspěšné plnění je podmíněno aktivní podporou celé společnosti. Tato podpora musí být přitom založena na informovanosti občanů o záměrech vlády v bezpečnostní oblasti. Proto vláda předkládá Bezpečnostní strategii České republiky pro informaci výboru pro obranu a bezpečnost Poslanecké sněmovny a výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu Parlamentu České republiky a současně ji zveřejňuje.

Bezpečnostní strategie České republiky bude udržována v aktuálním stavu. Vláda posoudí tento dokument z hlediska souladu s aktuální bezpečnostní situací každé dva roky a podle potřeby jej novelizuje. Může současně rozhodnout i o změně tohoto intervalu.

(Dokument schválen Bezpečnostní radou státu – leden 1999, a vládou ČR dne 17. 2.)